

naula Benasc («les canaules de les tuyes vaques són de freixe», Ferraz, 37), com a l'arag. de Llitera (Coll Alt.; «las *kanâblas* de albar o de *avet* las ligaban para darles forma circular», Bielsa (1965; Badia: «*canublo*, llave de madera de las *canablas*», mot interessant que no era conegut ja el 1965, cf. *torrublo* id. DCEC IV, 640b25).

Canabla és la forma usada a Echo i Ansó (Giner i March; Kuhn, ZRPb. LV, 608, també aplicat al gos, segons aquest), mentre que a Sallent de Gállego anoto (1966) *kanáula* o *kanábla* «cèrcol de fusta de l'esquella» i això és el que va sentir Kuhn a Fiscal; més dades en Rohlf's (*Le Gc.*, § 255) i en Krüger (VKR VIII, 36) de l'aragonès i del gascó, on el mot té una àrea extensa per les altes valls, i segueix per l'oc. mod. *canaulo* (TdF): tot plegat ha conduït a admetre una base CANNABŪLA⁶ (REW, 1600; FEW II, 214-5; MzPi, RFE VII, 25); ja llatina del S. v i també ampleament estesa pel Nord d'Itàlia (*canâbura* «collare», C. Merlo, *It. Dial.* XII, Città di Milano *canavra* «collare delle bestie bovine», Belluno *canâgola* (Salvioni, *Dial. Mod. Mil.*, 249), que Mussafia ja va trobar com a «canaruzzo» en els seus gloss. alt-it. de c. 1400 (*Beitr.*, 41-42): amb aquesta o aquella explicació de la terminació hagué de ser formació molt estesa, puix que també apareix afermada en la toponímia toscana (Pieri, *Suppl.* v al AGI, p. 174; Jud, *Rom.* LII, 202).

Poc vaig dir-ne en el DCEC I, 646a41-4, i potser no ho hauria hagut de separar (lín. 5) del barc. *canyiuila* (també conegut en comarques del NE. i del centre, i ja en EmVilanova però *AlcM* el pren a tort per un adj., mentre que és subst. f. amb sentit de 'braç o cama escanyolit',⁷ cast. centroamer. *cañiſla* id.), car amb aquest sentit en deriva *escanyolit* cat. or. i menorquí 'excessivament magre': usat des de fi S. XIX (manca Belv., Lab. 1839): «l'hereu Galceran anava rigorosament vestit d'etiqueta; al veure'l la Sumptreta no pogué estar-se de comparar-lo ab l'escanyolit d'en Joanet», NOLLER (*Vilanui*, 131, i altres passatges d'ell i de MVayreda, *Sang Nova* II, i, 110), puix que aquest a Vall Ferrera es pronuncia *askañalut* (BDC XXIII, 287); tol. i lldg. or. *escanulit* «maigre, défait, fluet, mince» (ja princ. S. XVII, Goudoull: Doujat, Sauvages; Visner: *l'escanulido malauto, un droullo escanulid* «gamin malingre, souffreteux»).

Canyella 'tíbia (de vegades algun altre os cantellut)' (primera meitat S. XVI): «les testes y les costelles / que tu veus en lo fossar, / spinades y *canyelles*, / persones foren molt belles / y tu com ells has tornar», en el mall. F. d'Olesa (JMBover, *BiEscrBal.* II, 8. 25.3); «lo que diem *canyella* se diu *foçile maius, cneme, tibia*, encara que *tibia* també vol dir tota la cama», OPou (*ThPu.*, 262); eiv. «tibia» (PzCabrero). Amb alguna variant fon.: *canilla* «Los patrons del poble y de la iglesia són St. Cugat y Sta. Coloma, de la qual se guarda dins de un reliquiari la *canilla* del bras de la gloriosa santa», B. de Maldà (*Excursions*, p. 128).

Sobretot *canella* però aquest (fora del P. València, on es dona com a equivalent del «cat. *canyella*» —Renat, «El Camí», 14-iv- 1934; *Canyissaes*, pàgi-

na 21 —) té més aviat el sentit d'«el puny de la mà, cast. *muñeca*», almenys en els Pirineus: Aneu (Pol, p. 13) i a tots els pobles de Cardós i V. Ferrera (1932-1934), Benasc *caniella* id. («se le ha trencau la *caniella*»). Altrament notem que allí la comparació estereotipada és «d'aquella font ix un raig com la *kanélla*» (Estaon, 1935), ço que no degué ajudar poc, en tots dos sentits, a consolidar, si no a crear, l'altra acc. del mot 'aixeta, canuda de font o de bóta': *kanélla* 'aixeta (de la pica)' a Seròs i Sarroca de les Garrigues (1935), 'canut de la font' (*La Font de la Canella* a diversos punts del Rosselló, com a Montner, 1960), 'aixeta de la bóta, quan és en canonet de fusta, a diferència de la *çêta*, més gran' (a Cardós, Vall Ferrera i més ampla zona pirinenca, 1932-34); sentits semblants en el cast. argentí i salm. *canilla*, it. *canella* (cf. FEW II, 207b).

Com a nom del puny de la mà ... altres comarques s'usa *canell*, propi de rodals més cèntrics en el Princ. i força usat literàriament: «em lligo el guarniment al *canell* perquè no se m'escapés en cas d'acondormir-me, i m'ajec de panxa en l'aire en el banc», «se'n va cap a la porta; però la Cinta l'atura agafant-lo pel *canell*», JRuyra (*Pinya de Rosa* I, 37, 136, encara 165), i amb aquest sentit se sent fins a l'Urgellet (*al kanéll*, Ballestar, 1959) i Pallars (Tor, 1932).

Amb la variant *-ny-* i dim. *canyelló* mall., *canelló* val. 'estalactita' o 'caramell' («el hielco que queda pendiente en los tejados», Lamarca), i, parlant de les concrecions pètries de coves i avencs, ho sento a Serra de la Calderona i, d'altra banda, a tota la zona Aielo de M.-Barxeta-Benigànim-Fontanars (1962).

Com a nom d'espècia és homònim d'aquell, *canyella*, que va donar it. *cannella* [1194], per la forma de canut o canonet que pren l'escorça seca d'aquest vegetal importat (de l'it. > fr. *canelle* S. XII i cast. *canela* S. XIII, veg. DCEC I, 632): en català és denominació directa paral·lela a la it., i el trobem ja antigament, algun cop amb la grafia *canela* [1249, RLR IV, 247, ross., potser pron. *canyella*], *canyella* 1262 (Soldevila, *Pere II* III, 432), «16 drs. de *caneylla*, 4 unces», 1262 (ib. 433), «indi, *canella* e vermelló», 1295 (Alart, RLR V, 86), *canella* en doc. barceloní de 1503-30 (Caretà, *Barbr.*); «de salses o pimentes: --- clavells --- *cañella*: cinnamomum», OPou, *ThPu.*, 198; «m'han venud a un renegad que és natural de ma terra: / de dia 'm fa picar espart y a la nit sucre y *canyella*», MilàF., *Romllo.*, 267.5, recollit a Calif; a València avui diuen *canella* (Giner, 1934, 1955), però altrament ho trobem en JRoig: «Déu salutà / --- / lo món entorn / --- ab la sabor / suau olor, / de tal *canyella* <i. e. Maria>, / sarment novella, / de bàlsem planta ---» (*Spill*, 11063), amb un derivat que deu significar un 'patisset de brins o escorcetes de canyella': «sovint anava --- al bany --- / feya fer fresch / molt citronat, / carabaçat, / prou gingebrons / e *canyelons*, / fin tortugat / e caponat / en letovari», v. 2680. *Canyellada. Canyellat. Canyeller. Escanyellar; escanyella-dura.*

Canyis 'espècie de teixit de canyes o vergues'